

**ВАРТІСНЕ УПРАВЛІННЯ БІЗНЕСОМ:
ДОСЛІДЖЕННЯ ТА ПРАКТИКА**

**методичні рекомендації
до виконання практичних завдань**

Запоріжжя 2025

УДК 658.15:005.52(072)
В18

Рекомендовано
Науково-методичною радою
ТОВ «ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
«МЕТІНВЕСТ ПОЛІТЕХНІКА»
(протокол №1 від 24 жовтня 2025 р.)

Укладачі:

Терешко Ю., канд. екон. наук, доцент
Шеховцова В., канд. екон. наук

В18 ВАРТІСНЕ УПРАВЛІННЯ БІЗНЕСОМ: ДОСЛІДЖЕННЯ
ТА ПРАКТИКА : методичні рекомендації до виконання
практичних завдань / уклад. Ю. Терешко, В. Шеховцова.
Запоріжжя : ТОВ «ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «МЕТІНВЕСТ
ПОЛІТЕХНІКА», 2025. 35 с.

У методичних рекомендаціях наведено завдання та приклади щодо виконання практичних завдань з дисципліни «Вартісне управління бізнесом: дослідження та практика»: питання для самоконтролю, практичні завдання та критерії оцінювання виконання завдань

Рекомендовано для студентів вищих навчальних закладів.

УДК 658.15:005.52(072)

Зміст

ВСТУП	4
ОБСЯГ І СТРУКТУРА ДИСЦИПЛІНИ	5
ЗМІСТОВНИЙ МОДУЛЬ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ ОРГАНІЗАЦІЇ ТА ОЦІНЮВАННЯ ВАРТОСТІ БІЗНЕСУ	6
Тема 1. Загальні питання основ управління вартістю бізнесу	6
Тема 2. Оцінка вартості бізнесу. Управління бізнесом з огляду на основні підходи до оцінювання вартості	9
Тема 3. Управління вартістю окремих активів бізнесу	12
ЗМІСТОВНИЙ МОДУЛЬ 2. ФУНКЦІОНАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ПРОЦЕСУ ВАРТІСНОГО УПРАВЛІННЯ БІЗНЕСОМ	16
Тема 4. Основні етапи організації процесу вартісного управління бізнесом	16
Тема 5. Звітність оцінки вартості бізнесу	19
Тема 6. Вартісне управління бізнесом в умовах кризового стану	22
Тема 7. Встановлення цілей підприємства при вартісному управлінні бізнесом	26
КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА	31 32

ВСТУП

Навчальна дисципліна «Вартісне управління бізнесу: дослідження та практика» спрямована на вивчення: теоретичних засад і принципів управління вартістю бізнесу; засвоєння методики різних підходів до оцінки вартості; закріплення теоретичних положень, розв'язання конкретних задач вартісного управління підприємством; оволодіння навичками оцінки вартості підприємства; визначення та управління вартістю окремих активів; обґрунтування напрямів та шляхів збільшення вартості підприємства.

Вартісне управління бізнесом відносять до низки процесів, що орієнтовані на довгострокову перспективу. Мета вивчення даної навчальної дисципліни полягає в формуванні у студентів компетентностей з вартісного управління бізнесом за умов коливань в системі нестабільного зовнішнього середовища.

У результаті вивчення дисципліни студенти повинні навчитися:

- збирати необхідну інформацію, використовуючи науково-технічну літературу, бази даних та інші джерела та аналізувати і оцінювати її, обирати оптимальні методи та здійснювати статистичний аналіз даних;

- пропонувати нові інженерні та управлінські рішення з урахуванням цілей та ресурсних обмежень, економічних, екологічних, правових та безпекових аспектів, розробляти і застосовувати нові металургійні технології;

- планувати і виконувати наукові і прикладні дослідження у сфері управління модернізацією металургії, обирати ефективні методи досліджень, аргументувати висновки, презентувати результати досліджень;

- критично осмислювати, вибирати та використовувати необхідний науковий, методичний і аналітичний інструментарій для управління в непередбачуваних умовах;

- мати навички керівництва організацією та планування діяльності організації в стратегічному та тактичному розрізах;

- ідентифікувати та класифікувати нові задачі в сфері менеджменту, описувати, аналізувати та оцінювати відповідні об'єкти, явища та процеси, обирати оптимальні методи їх дослідження.

Методичні рекомендації розроблені на підставі робочої програми з курсу обов'язкової освітньої компоненти «Вартісне управління бізнесу: дослідження та практика». Вони складаються із завдань до кожного з двох модулів. Завдання містять теми для наукових досліджень, питання для самоконтролю, практичні завдання.

ОБСЯГ І СТРУКТУРА ДИСЦИПЛІНИ

Варіант вивчення дисципліни як обов'язкової
тут і далі: Л – лекції, П (С) – практичні (семінарські) заняття,
Лаб – лабораторні заняття, СРС – самостійна робота студентів.

№ з/п	Назви змістових модулів і тем	Кількість годин				
		Усього	В т.ч.			
			Л	П (С)	Лаб	СРС
Змістовий модуль 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ ОРГАНІЗАЦІЇ ТА ОЦІНЮВАННЯ ВАРТОСТІ БІЗНЕСУ						
1.	Загальні питання основ управління вартістю бізнесу	10	2	2		6
2.	Оцінка вартості бізнесу. Управління бізнесом з огляду на основні підходи до оцінювання вартості	12	2	2		8
3.	Управління вартістю окремих активів бізнесу	16	4	4		8
Змістовий модуль 2. ФУНКЦІОНАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ПРОЦЕСУ ВАРТІСНОГО УПРАВЛІННЯ БІЗНЕСОМ						
4.	Основні етапи організації процесу вартісного управління бізнесом	12	2	2		8
5.	Звітність оцінки вартості бізнесу	12	2	2		8
6.	Вартісне управління бізнесом в умовах кризового стану	14	2	2		10
7.	Встановлення цілей підприємства при вартісному управлінні бізнесом	14	2	2		10
	Усього годин	90	16	16	-	58

ЗМІСТОВНИЙ МОДУЛЬ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ ОРГАНІЗАЦІЇ ТА ОЦІНЮВАННЯ ВАРТОСТІ БІЗНЕСУ

Тема 1. Загальні питання основ управління вартістю бізнесу

1. Види вартості бізнесу. Принципи оцінки вартості.
2. Фактори, що мають вплив на величину вартості бізнесу.
3. Значення та роль управління в бізнесі. Основні поняття управління вартістю бізнесу.
4. Сучасне бачення вартісного управління бізнесом. Закордонний досвід.
5. Інформаційне забезпечення в управлінні бізнесом. Особливості інформації при прийнятті управлінських рішень.

Загальні визначення за темою:

Залежно від цілей оцінки і обставин бізнес може оцінюватися по-різному. Для проведення оцінки потрібне точне визначення вартості. Згідно до Національного стандарту №1 «Загальні засади оцінки майна і майнових прав» виділяють дванадцять видів вартості.

Бізнес – це конкретна діяльність, організована в рамках певної структури. І головна ціль даного виду діяльності – отримання доходу. На перше місце виступає капітал, який є основою, внутрішнім змістом будь-якого процесу створення продукту або послуги, здійснюваного з метою отримання доходу.

Виділяють три групи взаємозалежних принципів оцінки вартості. При визначенні вартості оцінювач приймає до уваги різні мікро- і макроекономічні фактори. Основними факторами, які визначають вартість, є: попит; поточний і майбутній дохід оцінюваного бізнесу; витрати на створення аналогічних підприємств; співвідношення попиту і пропозиції на аналогічні об'єкти; ризик отримання доходів; ступінь контролю над бізнесом і ступенем ліквідності активів.

Процес оцінки бізнесу передбачає визначення задачі, збір і аналіз інформації в цілях отримання обґрунтованої оцінки вартості. Процес оцінки бізнесу зазвичай розділяють на сім етапів.

Організація бізнесу носить системно керований характер. Все впливає з основної мети бізнесу - забезпечити отримання позитивного результату (наявність, зростання прибутку). Керованість бізнесом передбачає таке управління вартістю, що забезпечує її розширене відтворення.

Управління вартістю це процес, орієнтований на довгострокову перспективу й має стратегічне значення для підприємства.

Прийняття раціональних ефективних управлінських рішень спирається на інформацію про вартість бізнесу. Інтерес до збільшення вартості бізнесу виявляють різні суб'єкти.

В основі вартісного управління бізнесом міститься структура капіталу за різними критеріями: джерелами походження, видами активів, формами власності тощо

На основі вартісного управління бізнесом будується розробка ринкової стратегії, яка передбачає створення концепції збільшення вартості, визначення цілей та принципів її забезпечення, розробка програми та інструментів.

Управління вартістю бізнесу передбачає визначення умов його створення, що дозволяє виявити ключові фактори, що впливають на вартість компанії.

Управління вартістю будується на аналізі балансу, звіту про фінансові результати діяльності та передбачає підтримку розумної рівноваги між довгостроковими і короткостроковими цілями діяльності.

На управлінні вартістю будується весь механізм прийняття стратегічних та оперативних рішень підприємства.

Сьогодні вартісне управління бізнесом будується на концепції нової управлінської парадигми, яка отримала назву вартісно-орієнтоване управління. Ця концепція виникає в процесі розвитку фінансового менеджменту, як системної діяльності з вартісного управління бізнесом.

Суб'єкти господарювання при здійсненні підприємницької діяльності використовують інформацію. Інформація - це знання про особливий факт, подію або ситуацію; сукупність відомостей, повідомлень про господарську (комерційну) діяльність підприємств та їх зовнішнє середовище; повідомлення, що дозволяє усунути невизначеність значення в користувача про стан об'єкта, плинні події, розвиток системи.

Управління бізнесом та інформація поняття нерозривні. Для бізнесу великий інтерес представляє економічна інформація. Економічна інформація виступає як сукупність відомостей, що відображають відносини і процеси, пов'язані з виробництвом, розподілом, обміном та споживанням матеріальних і нематеріальних благ.

Питання для самоконтролю:

1. Дайте визначення понять оцінки бізнесу, об'єкта оцінки, суб'єкта оцінки, предмету оціночної діяльності.
2. Перелічіть цілі оцінки бізнесу.
3. Перелічіть чинники, що впливають на процес оцінки.
4. Перелічіть принципи оцінки бізнесу, їх групи. Дайте характеристику кожного з них.
5. Які властивості характерні для процесу оцінки бізнесу?
6. Коли виникає потреба у визначенні вартості майна?

7. Дайте визначення поняттям «вартість», «ціна», «ринкова вартість».

8. Яким чином фактор ризику впливає на вартість бізнесу?

9. Яким чином ліквідність майна впливає на вартість бізнесу?

10. Який зв'язок між кваліфікацією управлінського персоналу та вартістю бізнесу?

11. Які чинники, що впливають на вартість бізнесу, можна віднести до чинників прямого впливу, а які – до оберненого?

12. Розкрийте сутність попиту на ринку як чинника впливу на вартість.

13. Які поняття визначають управління вартістю бізнесу?

14. Поясніть роль управління прибутком в управлінні вартістю бізнесу.

15. Чим визначається цикл управління вартістю бізнесу?

16. Коли з'явилася концепція управління, заснованого на вартості? Завдяки яким передумовам?

Завдання до практичної роботи:

Завдання 1. Проаналізуйте діяльність менеджера, беручи до уваги його основні функції та завдання.

Які характеристики особистості притаманні успішному менеджеру?

Завдання 2. Визначте, яка з функцій управління підприємством відповідає таким завданням:

- аналіз та оцінювання результатів діяльності підприємства;
- визначення асортименту продукції, що випускатиметься;
- встановлення планових показників діяльності підприємства;
- формування ОСУ підприємства;
- визначення посадових обов'язків керівників підрозділів підприємства.

Деталізуйте відповідь.

Завдання 3. Наведіть приклади застосування засобів державного регулювання, поданих у таблиці щодо обмеження та стимулювання підприємницької діяльності.

Засоби державного регулювання	Обмеження	Стимулювання
Податки		
Відсоткова кредитна ставка		

Завдання 4. За критерієм власності та місцем ведення підприємництва визначте організаційно-правові форми суб'єктів підприємництва, які можуть набувати обмежень.

Завдання 5.

А. Сформууйте таблицю загроз і можливостей зовнішнього середовища для профільного підприємства за фактором «Економіка».

Б. Сформууйте таблицю переваг і недоліків постачальників для суб'єкта господарювання у профільному виді економічної діяльності.

Тема 2. Оцінка вартості бізнесу. Управління бізнесом з огляду на основні підходи до оцінювання вартості

1. Основний зміст та загальна характеристика підходів до оцінки вартості бізнесу.

2. Дохідний підхід до оцінювання вартості підприємства. Поняття грошового потоку. Ануїтет. Методи дохідного підходу.

3. Витратний підхід до оцінювання вартості підприємства. Методи оцінки вартості бізнесу з позицій витратного підходу.

4. Порівняльний підхід до оцінювання вартості підприємства. Методи порівняльного підходу. Поняття об'єкта-аналога.

5. Міжнародні та національні стандарти щодо оцінювання вартості бізнесу оцінної діяльності.

Загальні визначення за темою:

Під оцінкою вартості бізнесу розуміють також, акт чи процес формування точки зору оцінювача та підрахунку вартості бізнесу, цілісно майнового комплексу або пов'язаних з ним прав.

Для оцінювання вартості бізнесу характерними чинниками являються ризик та час.

Визначення ринкової вартості бізнесу процес складний та проблемний, що вимагає необхідності проведення системних розрахунків і узгодження таких основних складових: ринкової вартості всіх активів підприємства (матеріальних і нематеріальних); ефективності розподілу та використання виробничих ресурсів; якості господарських процесів (виробничих та управлінських); ринкової позиції та конкурентоспроможності підприємства тощо.

Вирізняють, також, два види оцінки вартості бізнесу: внутрішня та зовнішня.

Внутрішня оцінка вартості бізнесу - реалізує цільові орієнтири менеджменту підприємства (власників) через облік вартості усіх внутрішніх елементів виробничо-комерційної системи підприємства.

Зовнішня оцінка вартості бізнесу - передбачає врахування впливу зовнішніх (ринкових) чинників на вартість підприємства, виходячи з

доступної широкому загалу економічної інформації.

Відповідно до чинного законодавства та Міжнародних стандартів оцінки для визначення вартості підприємства використовують спеціальні підходи та методи розрахунку, враховуючи сферу використання оцінки. Визначених підходів до визначення вартості бізнесу три: витратний, порівняльний і дохідний.

Кожен методичний підхід ґрунтується на відповідних прийомах оцінювання та використовує свій специфічний інструмент, а також підкреслює певну характеристику об'єкта.

Дохідний підхід до оцінювання вартості – це сукупність методів оцінки вартості прибуткової нерухомості, майна підприємства, його бізнесу, в яких вартість визначається шляхом конвертації очікуваних економічних вигод.

Для оцінки ринкової вартості підприємства використовують різні підходи, серед яких важливе місце займає витратний (майновий) підхід. Він розглядає вартість підприємства з погляду здійснених витрат, тобто передбачає визначення поточної вартості витрат на відтворення чи заміщення об'єкта оцінки з урахуванням зносу або визначення можливої вартості реалізації різних активів підприємства.

Витратний підхід заснований на уявленні про підприємство як цілісний майновий комплекс, вартість якого визначається вартістю всіх його активів, оцінених окремо, за винятком зобов'язань

Порівняльний (або ринковий) підхід до оцінки вартості підприємства передбачає, що цінність активів визначається тим, за скільки вони можуть бути продані за наявності достатньо сформованого фінансового ринку.

Порівняльний підхід дає можливість визначити вартість бізнесу відповідно до представлених на вільних ринках аналогічних об'єктів, враховуючи сучасні умови.

Порівняльний підхід найбільш ефективний в умовах існування активного ринку зіставних об'єктів власності. В межах цього підходу використовуються один і більше методів, що засновані на порівнянні даного підприємства з аналогічними підприємствами, частками акціонерів у капітал підприємств та цінними паперами, що вже реалізовані на ринку.

Стандарти оцінювання визначають методичні рекомендації та процедурні аспекти оцінювання вартості різних видів активів і містять рекомендації щодо організації оцінної діяльності.

Розрізняють національні та міжнародні стандарти оцінювання.

Європейські стандарти оцінки традиційно орієнтовані на їх застосування для вартісного оцінювання переважно нерухомого майна.

Міжнародні стандарти оцінки мають універсальний характер і можуть розглядатися як найбільш загальні, а Європейські стандарти оцінки орієнтовані більше на застосування для оцінювання майна. Це пов'язано з націленістю даних стандартів на включення в загальноєвропейське законодавче поле.

Нормативно-правова база оцінної діяльності в Україні досить розвинена. Окрім Національних стандартів її регламентують відповідні закони України, постанови Кабінету міністрів, накази профільних міністерств і відомств.

В Україні затверджені та діють чотири національні стандарти оцінки (НСО).

Питання для самоконтролю:

1. Яку роль відіграє оцінка у процесі управління вартістю бізнесу?
2. Як впливають на вид вартості бізнесу цілі суб'єктів оцінки?
3. Які підходи використовуються для оцінки вартості бізнесу?
4. Яка сфера застосування витратного підходу?
5. Поясніть різницю між вартістю заміщення та вартістю відтворення.
6. Охарактеризуйте методи оцінки майна, що використовуються в межах витратного підходу.
7. Що є інформаційною базою для проведення оцінки витратним підходом?
8. У чому полягають недоліки витратного підходу до оцінки бізнесу?
9. Яка основна формула витратного підходу до оцінки бізнесу?
10. Які принципи покладено в основу дохідного підходу?
11. У чому полягають особливості застосування методу дисконтування грошових потоків?
12. Що таке вартість реверсії?
13. Назвіть види коефіцієнтів капіталізації.
14. На чому заснована модель Гордона?
15. У чому полягає сутність порівняльного підходу?
16. Які основні етапи застосування порівняльного підходу?
17. В чому полягає метод розрахунку мультиплікаторів?

Завдання до практичної роботи:

Завдання 1. Оцінити очікуваний коефіцієнт «Ціна / Прибуток» для підприємства «МАХ» на момент до широкої публікації її фінансових результатів за звітний 2024 р., якщо відомо, що:

- прибуток за 2024 р., 100 тис.грн.
- прибуток, прогнозована на 2025 р., 120 тис.грн.
- ставка дисконту для підприємства «МАХ», розрахована за моделлю оцінки капітальних активів 25%.

Темп зростання прибутків підприємства стабілізовано. Остаточний термін життя бізнесу підприємства - невизначено тривалий.

Завдання 2. Визначити вартість капіталу за рахунок різних джерел, якщо компанія має таку структуру капіталу

Джерела капіталу	Сума, тис.грн
Короткострокові позички	2000
Довгострокова заборгованість (3000 облігацій номінальною вартістю 1 гр. од. за кожну)	?
Акціонерний капітал	1000
Нерозподілений прибуток	1500

Завдання 3. Проведіть оцінку вартості чистих активів підприємства при допущенні його ліквідації, використовуючи наступні дані

	Некоректовані дані, тис. грн.	Коригування %	Скоректовані дані
Актив			
Основні засоби	4000	+30,0	
Запаси	300	-10,0	
Дебіторська заборгованість	700	-20,0	
Грошові кошти	500	+10,0	
Пасив			
Довгострокові зобов'язання	3000	-20,0	
Короткострокові зобов'язання	600	0	

Завдання 4. Визначити вартість об'єкта, використовуючи метод аналога продажів, і з огляду на валовий рентний мультиплікатор.

Розглядаються продажі 4-х аналогів за такими цінами: 230000грн., 340000грн., 350000грн. і 410000грн. Об'єкти, що підлягають аналізу, здаються в оренду і річна величина орендної плати складає відповідно 49000грн., 51000грн., 53000грн. і 58000грн. Доходи від здачі оцінюваного об'єкта в оренду очікуються в розмірі 57000грн. на рік.

Тема 3. Управління вартістю окремих активів бізнесу

1. Сутність категорії «нерухомість».
 - 1.1. Характеристика основних об'єктів нерухомості.
 - 1.2. Управління інвестиційним потенціалом нерухомих активів.
 - 1.3. Знос та знецінення в системі управління нерухомими активами.
2. Управління вартістю земельних ділянок у структурі бізнесу.
3. Управління вартістю нематеріальних активів бізнесу.
4. Управління вартістю корпоративних прав бізнесу.

Загальні визначення за темою:

Нерухомість – важлива складова будь-якого бізнесу, а її вартість має достатньо питому вагу у вартості бізнесу.

Управління нерухомими активами – це управління капіталом з урахуванням його фізичного, економічного та правового зв'язку із землею.

До нерухомої власності відносяться такі обтяження, як сервітути (речові і особисті). Сервітути не мають своєї власної вартості, але впливають на вартість тих об'єктів, на які вони накладені.

Нерухомість завжди є інвестиційним благом, тобто вимагає вкладення грошових коштів, що забезпечують дохід, і на вартість нерухомих активів впливають процеси, що відбуваються на ринку фінансового капіталу. Управління вартістю нерухомих активів передбачає виявлення їх особливих рис.

Управління нерухомими активами залежить від їх виду. У структурі вартості бізнесу може існувати: виробнича нерухомість - будівлі і споруди, що призначені для виробництва (промислові, сільськогосподарські об'єкти нерухомості тощо); комерційна - об'єкти, у яких розміщуються види діяльності, що надають послуги споживачам (торгові приміщення, ресторани, кафе, офіси, готелі і т. ін.).

Нерухомість може виступати об'єктом іпотечного кредитування, і стан ринку нерухомості відчуває вплив ринку кредитних ресурсів.

Вартість нерухомих активів багато в чому залежить від земельної ренти, а тому на їх вартість впливають процеси, що здійснюються на ринку земельних ресурсів.

Управління нерухомими активами передбачає врахування його зносу та знецінення.

Знос має багато аспектів для розгляду. Бухгалтер ототожнює це поняття з амортизацією, для будівника – знос означає погіршення технічного стану конструкцій. З точки зору оцінювача, знос – це втрата вартості власності під впливом різноманітних факторів. Оціночний знос матеріального активу не завжди відповідає його фактичному віку.

Земельна ділянка – частина земної поверхні з установленими межами, певним місцем розташування, визначеними для неї правами.

Під час оцінки земельна ділянка розглядається як частина земної поверхні або простір над та під нею висотою і глибиною, що необхідні для здійснення земельних поліпшень.

Земельне поліпшення – результати будь-яких заходів, що призводять до зміни якісних характеристик земельної ділянки та її вартості.

Інтерес до земельнооціночної діяльності різко зростає з переходом до платного характеру користування землею, особливо в містах, де плата за землю є важливою прибутковою статтею місцевого бюджету.

Під нематеріальними активами розуміють засоби, що не мають фізичної форми, що робить їх невідчутними, але вони мають

спроможність приносити фірмі дохід. Нематеріальні активи – це інтелектуальний капітал підприємства, яким слід керувати з метою підвищення ефективності його використання.

Суб'єктами управління НМА виступають власники бізнесу, менеджери відповідних структурних підрозділів фірми.

За економічною сутністю нематеріальні активи становлять майнові чи інтелектуальні права фірми у будь-якій області

У процесі управління вартістю бізнесу значна роль відводиться управлінню корпоративними правами.

Це пов'язано з тим, що управління вартістю корпоративних прав передбачає використання різного роду цінних паперів для збільшення вартості бізнесу, оскільки саме завдяки ним здійснюється ринкова капіталізація компанії.

У якості інструмента управління вартістю цінні папери стають засобом залучення грошового капіталу. У бізнесі функціонують основні та похідні цінні папери, які потребують різних форм використання, що зумовлено особливостями їх обігу на фондовому ринку.

Питання для самоконтролю:

1. Як законодавство України визначає нерухоме майно?
2. Які основні об'єкти нерухомості?
3. Перелічіть основні методи оцінки нерухомості. Дайте характеристику кожного з них.
4. Перерахуйте основні класифікаційні групи нематеріальних активів.
5. В чому проявляється зміст оціночного зносу матеріального активу?
6. В чому проявляється роль та значення нематеріальних активів у капіталізації вартості фірми ?
7. Представте визначення вартості майнових прав інтелектуальної власності.
8. Що таке гудвіл? Назвіть методи його оцінки.
9. Які особливості використання витратного методу під час оцінки нематеріальних активів?
10. Як реалізується під час оцінки принцип найкращого та найбільш ефективного використання землі?
11. Означте методи оцінки земельної власності та нерухомої власності.
12. У чому суть методу середньозваженого коефіцієнту капіталізації?
13. У чому суть методу капіталізації?
14. В чому проявляються особливості функціонування корпоративних цінних паперів?

Завдання до практичної роботи:

Завдання 1. Розрахувати абсолютний розмір знецінення об'єкта під впливом фізичного зносу.

Фізичний знос окремих елементів будинку характеризується такими даними:

Елементи	Ступінь зносу, %	Питома вага, %
Фундамент	5	20
Перекриття	10	10
Підлоги	20	5
Перегородки	10	15

Первісна вартість об'єкта – 1000 тис. грн.

Завдання 2. Визначити найбільш вигідні умови оренди для орендаря та орендодавця. Сформувати таблицю

Вихідні дані: Термін оренди – 4 роки, 16% річних.

Варіант 1 – передплата 30000 тис. грн.

Варіант 2 – оплата в кінці терміну оренди у сумі 40000 тис. грн.

Варіант 3 – сплата щороку на початку року по 15000 тис. грн.

Варіант 4 – оплата на початку кожного року у розмірі 9500 тис. грн.

Завдання 3. Визначити вартість земельної ділянки.

Характеристика господарської ситуації: земельна ділянка, площею 0,9 га, продається під забудову. Базова ставка орендної плати становить 120000 грн. за кв. м у рік, коефіцієнт виду діяльності орендаря = 3; коефіцієнт комерційної цінності місця розташування земельної ділянки = 2; необхідна ставка прибутковості становить 20%.

Завдання 4. Загальна потреба підприємства в операційних необоротних активах в наступному періоді за результатами розрахунку складає 200000 тис.грн.

Фактична наявність операційних необоротних активів, що використовуються підприємством, на кінець звітного періоду склала 190000 тис.грн.

Вартість операційних необоротних активів підприємства, призначених до вибуття у зв'язку з фізичним зносом, складає 40000 тис.грн.

Вартість операційних необоротних активів підприємства, призначених до вибуття у зв'язку з моральним зносом, складає 10000 тис.грн.

Визначити необхідний обсяг оновлення операційних необоротних активів підприємства в процесі простого та розширеного відновлення.

Тема 4. Основні етапи організації процесу вартісного управління бізнесом

1. Ідеї бізнесу, умови його створення та легалізація. Формування початкового капіталу у бізнесі та його використання.
2. Організація фінансового забезпечення бізнесу. Фінансування та кредитування бізнесу.
3. Елементи інфраструктури бізнесу. Економічні інформаційні системи у бізнесі. Вартість інформації та інформаційних продуктів.
4. Комерційні угоди. Організація захисту комерційної таємниці.
5. Страхування та управління ризиками в бізнесі. Визначення ризику у бізнесі.
6. Ділова етика при веденні бізнесу.

Загальні визначення за темою:

Приставаючи до організації бізнесу, підприємець ставить перед собою питання: що він може і хоче створити, на основі чого.

Для організації бізнесу необхідні: кошти, статутний фонд, приміщення.

Для організації підприємницької діяльності необхідні: виробничі потужності, обладнання, відповідна технологія, підготовлені виробничі кадри тощо.

Початковий капітал – це статутний капітал, виділені підприємству або залучені ним на засадах, визначених чинним законодавством, фінансові ресурси у вигляді грошових коштів або вкладень у майно, цінності, нематеріальні активи, цінні папери, закріплені за підприємством на праві власності або повного господарського відання.

За рахунок статутного капіталу підприємство формує свої власні основні та оборотні фонди (кошти). Права підприємців щодо формування статутного капіталу закріплені в Законах України та у Господарському Кодексі і Цивільному Кодексі України.

Підприємство вважається легалізованим і набуває прав юридичної особи з дня його державної реєстрації. Державна реєстрація підприємства здійснюється у виконавчому комітеті міської, районної адміністрації за місцем знаходження або місцем проживання даного суб'єкта підприємницької діяльності, якщо інше не передбачено законом.

Вчинення реєстраційних дій, які передбачені законодавством, відбуваються шляхом внесення відповідних записів до Єдиного державного реєстру. Державна реєстрація суб'єктів бізнесу

здійснюється за наявності всіх необхідних документів за заявочним принципом протягом визначених законодавством робочих днів.

Підприємство діє на основі статуту. Статут затверджується власником (власниками) майна, а для державних підприємств-власниками майна за участю трудового колективу.

В економічних відносинах суб'єктів бізнесу особливе місце займають фінанси. При організації бізнесу слід особливу увагу приділяти фінансовій діяльності, формуванню і використанню фінансових ресурсів, дотриманню вимог фінансової дисципліни. Фінанси суб'єктів бізнесу - це особливі економічні відносини, що пов'язані з формуванням, розподілом і використанням фінансових ресурсів на мікрорівні у процесі їх відтворення.

Організація фінансової діяльності підприємства передбачає форми, методи і способи формування та використання фінансових ресурсів, контроль за їх кругообігом із метою досягнення економічних цілей.

Інфраструктура - обов'язковий компонент будь-якої цілісної економічної системи. Цей термін позначає підставу, фундамент, внутрішню будову. Стосовно до бізнесу інфраструктура - це сукупність організаційно-правових форм, що опосередкують ділові відносини, та погоджують ці відносини, різноманітні й різносуб'єктні, в одне ціле. У відносини між підприємцями, найманими робітниками та споживачами існує величезна кількість проміжних структур, що встановлюють ці відносини та допомагають названим суб'єктам реалізувати ділові інтереси.

Комерційною угодою називають угоду між двома або декількома сторонами на поставку товарів, провадження робіт або надання послуг відповідно до умов, установлених угодою. Усі комерційні угоди (операції) можна також розділити на: основні, і допоміжні.

Основним документом, при укладанні комерційної угоди, є контракт, який визначає умови реалізації угоди, порядок її виконання та відповідальність сторін.

Ціни - це гнучкий інструмент і потужний важіль управління економікою. Особливої уваги заслуговують ціни, які обслуговують зовнішній ринок та відображають зовнішньоекономічні зв'язки держави з іншими країнами.

Режим комерційної таємниці являє собою систему правових, організаційних, технічних та інших заходів, прийнятих власником комерційної таємниці і її конфідентом для забезпечення обмеженого доступу до неї. Як розголошення комерційної таємниці закон кваліфікує діяння (дію або бездіяльність), яке відбувається з порушенням закону або договору (у тому числі трудового) і в результаті якого комерційна таємниця стає відомою третім особам.

Ризиком страхування називають, по-перше, математично виражену ймовірність виникнення збитку в результаті заздалегідь застереженого несприятливої події, яка може бути розрахована на

основі статистичних даних з досить високою точністю, а по-друге, сам конкретний об'єкт страхування.

Фактор ризику й необхідність покриття можливого збитку, викликаного його проявом, обумовили потребу в страхуванні. Страхування дозволяє відгородити від випадковостей будь-яку людську діяльність у процесі пізнання природи й суспільства.

Підприємницька діяльність і страхування - тісно взаємопов'язані категорії ринкового господарства.

Ділова етика, як система норм поведінки й моральних цінностей, специфічних знань і навичок, що виробляються, накопичуються й відтворюються у процесі господарської діяльності, представляє найважливіший елемент економічної культури. Це модель ідеальної поведінки бізнесмена, загальнозначущі правила, які прокреслюють межу між тим, що оцінюється представниками ділового світу як норма, і тим, що вважається аномалією, як непристойність.

Порушення ділових зобов'язань це зрив поставок, недотримання умов договорів стало широко розповсюдженим явищем, за яким приховується як шахрайство, так і елементарна безладність. Тоді втручаються зовнішні обставини.

Питання для самоконтролю:

1. В чому проявляється ідея бізнесу?
2. Видача банками кредитів суб'єктам бізнесу здійснюється при дотриманні принципів. Означте суть кожного.
3. В чому проявляється необхідність кредиту?
4. Надайте характеристику елементам інфраструктури бізнесу.
5. Рішення яких завдань припускає створення інформаційної системи?
6. На яких рівнях розглядається економічна інформація?
7. Яке підприємство вважається легалізованим ?
8. Які форми, методи і способи формування та використання фінансових ресурсів передбачає організація фінансової діяльності підприємства?
9. Відповідно до яких ознак класифікують ризики ?
10. Назвіть варіанти встановлення страхової суми.
11. Що виступає об'єктом страхування ?
12. Яку угоду називають комерційною?
13. Які значні переваги забезпечують прямі угоди між споживачами й виробниками товарів, робіт, послуг ?
14. Яку ціну називають демпінговою? Надайте детальне пояснення.
15. Хто являється власником комерційної таємниці?
16. Назвіть найважливіші аспекти ділових відносин в бізнесі.
17. Що визначено як модель ідеальної поведінки бізнесмена?

Завдання до практичної роботи:

Завдання 1. Підприємство випустило акції номінальною вартістю 2300 тис. грн. та розмістило за курсом 110 %. Чистий прибуток підприємства становить 1200 тис. грн, 15 % його використано на поповнення резервного капіталу, а 20 % - на виплату дивідендів. Підприємство отримало на безоплатній основі необоротні активи номінальною вартістю 150 тис. грн. Яку суму необхідно навести за позицією «інший додатковий капітал»?

Завдання 2. Статутний капітал ПрАТ «А» збільшено до 2500 тис. грн. З цією метою використано додатковий капітал у розмірі 500 тис. грн.; балансовий (розрахунковий) курс акцій перед збільшенням становив 125 %. Як зміниться балансовий курс акцій після збільшення статутного капіталу?

Завдання 3. Визначити розмір статутного фонду ВАТ, яке створюється на базі державного підприємства.

Вихідні дані:

- вартість необоротних активів державного підприємства складає 25 млн. грн.,

- вартість оборотних активів – 2,4 млн. грн.,

- фонд забезпечення майбутніх витрат – 2,2 млн. грн.,

- дебіторська заборгованість складає 0,7 млн. грн.,

- розмір поточних зобов'язань підприємства – 1,8 млн. грн.,

- довгострокові зобов'язання – 4,9 млн. грн.

Вартість житлового фонду на балансі підприємства – 7,2 млн. грн., та вартість активів, що не підлягають приватизації – 0,7 млн. грн.

Тема 5. Звітність оцінки вартості бізнесу

1. Загальні основи та порядок складання звіту про оцінку бізнесу
2. Вимоги до складання звіту.
3. Основні етапи складання звіту. Інформаційні джерела підготовки звіту.
4. Фінансові показники, що впливають на оцінювальну вартість.
5. Експертиза об'єкту оцінювання. Види експертиз.

Загальні визначення за темою:

Підготовка звіту й висновку про оцінку бізнесу являється заключною стадією процесу оцінки.

Визначення дати оцінки або моменту часу, в який виконується оцінка. Це може бути дата продажу об'єкта, дата його огляду, дата судового розгляду, пов'язана з поділом майнового комплексу, та інші

випадки.

Визначення мети оцінки (тобто того, який вид вартості вимагається визначити) – важливий етап, від якого залежить вибір методики проведення оцінки.

Визначення загальної вартості здійснюють математичним зважуванням або суб'єктивним (експертним) зважуванням, за якими визначають питому вагу кожного з використаних методів оцінювання, беручи до уваги кількість та якість даних, які підкріплюють кожен метод.

Звіт про оцінку готується в письмовій формі та в електронній. Зазвичай використовуються одночасно дві форми – повний звіт і висновок.

Форма, розміри й зміст звіту можуть значно розрізнятися залежно від характеру оцінюваного об'єкту, поставлених цілей і функцій оцінки. Якщо звіт призначений для зовнішнього користувача, необхідним є детальний опис підприємства, але це не обов'язково, якщо звіт підготовлений для внутрішнього користування.

Електронні версії звітів про оцінку підлягають збереженню в єдиній базі даних звітів про оцінку у форматі PDF (без встановлення захисного пароля), виключно з накладеними кваліфікованим електронним підписом або удосконаленим електронним підписом, який базується на кваліфікованих сертифікатах відкритих ключів оцінювача(ів), який(і) безпосередньо проводили оцінку, та кваліфікованим електронним підписом або удосконаленим електронним підписом, який базується на кваліфікованих сертифікатах відкритих ключів керівника суб'єкта оціночної діяльності, або кваліфікованою електронною печаткою, або удосконаленою електронною печаткою, які базуються на кваліфікованих сертифікатах відкритих ключів суб'єкта оціночної діяльності.

Методичне регулювання оцінки майна здійснюється у відповідних нормативно–правових актах з оцінки майна: положеннях (національних стандартах) оцінки майна, що затверджуються Кабінетом Міністрів України, методиках та інших нормативно–правових актах, які розробляються з урахуванням вимог положень (національних стандартів) і затверджуються Кабінетом Міністрів України або Фондом державного майна України.

У будь-якому випадку, незалежно від того, робиться спроба скласти прогноз на майбутнє або ж за основу беруться ретроспективні дані з тим аби зрозуміти, на що слід розраховувати в подальшому, оцінка бізнесу спирається на ряд ключових змінних. Їх відносна важливість може бути різною в залежності від конкретної ситуації.

Експертиза може вирішити цілий список питань, наприклад, дати чітке розуміння, в якому стані об'єкт або можливості його відновлення.

Експертиза охоплює знання кількох категорій.

Провести оцінку майна можна довірити тільки оцінювачу. Спеціалізація експерта – здійснити експертизу, тобто перевірити

вартість досліджуваного об'єкта. Закони, на які покладаються фахівці при проведенні роботи, теж різні – «Про оцінку майна» та «Про судову експертизу».

Експертна оцінка дозволяє отримати повну достовірну картину вартості бізнесу.

Сучасні методи і технології оцінки бізнесу дають змогу визначити необхідний стандарт вартості - від ринкової та інвестиційної до спеціальних видів вартості.

Економічна експертиза – це невід'ємний елемент сучасної економічної безпеки національної економіки, який дозволяє протистояти економічній злочинності та застосовувати спеціальні заходи щодо нейтралізації або ліквідації зовнішніх та внутрішніх загроз.

Питання для самоконтролю:

1. Охарактеризуйте стадії оцінки вартості бізнесу.
2. Дайте визначення складовим предметам оцінки бізнесу.
3. Що входить до попереднього огляду об'єкта й укладення договору на оцінку?
4. Означте переваги способу обробки загальних даних при оцінці підприємства.
5. Що представляє аналіз кон'юнктури ринку?
6. Які показники можна назвати індикаторами економічного циклу?
7. Які основні розділи містить звіт про оцінку бізнесу?
8. За якими ознаками класифікується звіт про оцінку бізнесу?
9. Надайте коротку характеристику системі рецензування звіту про оцінку бізнесу.
10. Які фінансові показники впливають на оцінювальну вартість бізнесу?
11. В чому проявляється відносна важливість показників, що містяться у фінансових звітах підприємства?
12. Які принципи, що носять загальний характер, є достатніми для того, щоб забезпечити необхідну цілісність оцінки бізнесу ?

Завдання до практичної роботи:

Завдання 1. Поточний ремонт будівлі, потрібний один раз в 6 років, обходиться власнику в 100 000 дол. Останній раз ремонт був проведений 3 роки тому. Термін володіння – 6 років. Необхідно розрахувати витрати на заміщення по статті поточного ремонту за перший рік володіння.

Завдання 2. Розрахувати процентну поправку на місцеположення методом парного продажу. Оцінюється двоповерхова цегляна будівля, що окремо стоїть, під офіс, розташована в Д-му районі. Для аналізу

порівняльних продажів був визначений аналог – двоповерхова цегляна будівля, що окремо стоїть, розташована в К-му район. Аналог був проданий за 2 500 000 дол. В базі даних є наступні пари зіставних об'єктів.

Завдання 3. Визначити вартість підприємства методом капіталізації його доходів, якщо:

- фактична та прогнозна структура капіталу підприємства становить як 3 до 7;
- власний капітал – 3000 тис. грн.;
- позичковий капітал – 7000 тис. грн.;
- стабільний прогнозований обсяг чистого прибутку – 570 тис. грн.;
- плата за користування позичковим капіталом – 15% річних, що складає 1100 тис. грн.;
- інвестор готовий вкладати кошти в корпоративні права підприємства за мінімальної ставки дохідності в 15%.

Завдання 4. Значення показників фінансового стану підприємств, що беруть участь у оцінюванні, та їхні еталонні (максимальні) рівні наведені в таблиці. Визначте показник відповідності фактичних фінансових коефіцієнтів еталонному рівню для кожного підприємства. Розташуйте підприємства за рівнем фінансового стану за результатами діяльності.

Показник	Підприємства				Еталон
	A	B	C	D	
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	0,15	0,25	0,15	0,2	0,25
Коефіцієнт термінової ліквідності	0,95	0,8	0,65	0,75	0,95
Коефіцієнт поточної ліквідності	1,8	1,6	1,8	1,9	1,9
Коефіцієнт автономії	0,75	0,65	0,9	0,8	0,9
Коефіцієнт маневреності власних коштів	0,2	0,15	0,25	0,25	0,25

Тема 6. Вартісне управління бізнесом в умовах кризового стану

1. Виникнення кризового стану підприємства та загальні позиції антикризового управління бізнесом.

2. Оцінювання бізнесу в аспекті антикризових заходів. Ліквідаційна вартість бізнесу.

-
3. Загальні питання управління бізнесом у кризових ситуаціях.
 - 3.1. Сутність та мета антикризового управління. Основні функції антикризового управління.
 - 3.2. Принципи та етапи антикризового управління підприємством.
 - 3.3. Система антикризового управління підприємством.
 4. Вартісне управління бізнесом в процесі санації, реорганізації та банкрутства підприємства.
 - 4.1. Банкрутство.
 - 4.2. Процедура ліквідації підприємства-боржника.
 - 4.3. Санація.
 - 4.4. Реструктуризація.
 5. Стратегічне дослідження ринкової вартості підприємства як основний критерій антикризового управління.
 - 5.1. Стратегічний план як основа стратегічного управління.
 - 5.2 Сутність стратегії антикризового управління.
 - 5.3. Класифікація стратегій антикризового управління підприємством.
 - 5.4 Процес розробки антикризової стратегії.
 - 5.5 Реалізація стратегії антикризового управління підприємством.

Загальні визначення за темою:

Криза – це переломний етап у функціонуванні будь-якої системи, на якому вона піддається впливу зовнішніх чи внутрішніх факторів, що вимагає від неї якісно нового реагування. Основна особливість кризи полягає в тому, що вона загрожує руйнацією системи (частково або повністю). Криза підприємства – це крайнє загострення протиріч на підприємстві як соціально-економічній системи, що представляє собою переломний момент у послідовності процесів, подій і дій, викликаних іманентною природою економічної системи. Її слід розглядати як порушення рівноваги на підприємстві та як один з неминучих та закономірних (переборних) етапів у її циклічному русі.

Стабільний стан і криза виступають постійними антагонізмами в розвитку будь-якої системи, при цьому очисна сила кризи потрібна системі не менше, ніж стабільне існування. Ці дві сторони (криза і стабільність) не можуть існувати одне без одного, це свого роду закон єдності й боротьби протилежностей (оскільки без боротьби немає й розвитку)

Можливості антикризового управління залежать від професіоналізму й мистецтва управління, характеру мотивації, розуміння передумов кризи та її наслідків, а також відповідальності уповноважених осіб

Ліквідаційна вартість у разі банкрутства підприємства – чиста грошова сума, яку кредитори підприємства можуть одержати при його ліквідації. Оцінка ліквідаційної вартості належить до активних видів

оцінки, тому що на основі її результатів приймаються рішення, які істотно впливають на об'єкт, що оцінюється.

Найважливішою складовою процесу оцінки майна підприємства є інвентаризація (особливо, якщо це майно підприємства-банкрута підлягає реалізації з метою задоволення вимог кредиторів).

Економічний механізм виникнення кризового стану підприємства може бути пізнаним лише шляхом постійного сканування середовища підприємства із застосуванням комплексу маркетингових досліджень, методів стратегічного аналізу і контролінгу, що дозволяє визначати взаємозв'язок і логічну послідовність економічних явищ після виявлення певних сигналів, а також прийняти рішення або про підсилення позитивних наслідків, або про послаблення можливих загроз.

Прийняття антикризових рішень повинно здійснюватися у відповідності зі стратегічними програмами, коригування яких є обов'язковим у випадку змін у зовнішньому і внутрішньому середовищі підприємства.

Система антикризового управління підприємством – сукупність взаємодоповнюючих та взаємопов'язаних елементів, узгоджена взаємодія яких сприятиме подоланню кризи, виявленню ознак її прояву та відновленню стабільного функціонування соціально-економічної системи під впливом несприятливих чинників зовнішнього та внутрішнього середовища).

Механізм управління кризовими ситуаціями містить послідовне виконання функцій управління, що дозволяє досягти певного економічного ефекту та проявляється в системах і процесах. Зміст механізму антикризового управління підприємством полягає в його здатності в процесі наростання кризи відновлювати ефективну діяльність підприємства як мікроекономічної системи на основі самоорганізації, підтримки внутрішнього стабільного стану і динамічного зовнішнього оточення.

Банкрутство – це визнана уповноваженим державним органом нездатність боржника задовольнити в повному обсязі вимоги кредиторів і (або) виконати обов'язок по сплаті обов'язкових державних платежів. Процедура визнання боржника банкрутом може бути ініційована кредитором, уповноваженим державним органом або самим боржником.

Одним із важливих інструментів антикризового управління фінансами, засобом подолання фінансової кризи та запобігання банкрутству підприємства є санація. У широкому розумінні санація – це сукупність усіх можливих заходів, спрямованих на фінансове оздоровлення суб'єкта господарювання.

Крім санації в антикризовий алгоритм управління вартістю бізнесу можна застосовувати реструктуризацію підприємства.

Розробка стратегічного плану передбачає всебічне дослідження і надання необхідної інформації керівникам підприємств для прийняття

рішень про перспективність і доцільність подальшого розвитку підприємства. Стратегія антикризового управління підприємством – це сукупність дій і послідовність прийнятих управлінських рішень, що дозволяють оцінити, проаналізувати й виробити необхідну систему впливу на оздоровлення підприємства з метою запобігання його банкрутству або мінімізації наслідків кризи

Питання для самоконтролю:

1. Розкрийте зміст поняття «криза», «кризовий стан підприємства»?
2. Чим, насамперед, може бути викликано виникнення кризи в діяльності підприємства?
3. Як впливає рівень інформаційного забезпечення керівників різних рівнів менеджменту на підприємстві на процес прийняття управлінських рішень?
4. Що являє собою фінансова криза для окремо взятого підприємства?
5. Назвіть передумови та ознаки прояву фінансової кризи на підприємстві?
6. Як проводиться оцінка фінансового стану підприємства на основі Z-обрахунку Альтмана?
7. Назвіть параметри зовнішнього середовища, що визначають можливі зміни стану підприємства?
8. Розкрийте сутність існуючих трактувань поняття «антикризове управління».
9. В чому полягає головне завдання антикризового управління?
10. Що розуміють під діагностикою кризового стану підприємства?
11. Чому виникає необхідність в реалізації антикризової діагностики? Розкрийте її теоретичну та методологічну основу.
12. Розкрийте зміст банкрутства підприємства?
13. Що являє собою процес ліквідації збанкрутілих підприємств?
14. Розкрийте зміст і мету реструктуризації підприємства?
15. Що таке санація? Яким чином санація може сприяти виходу підприємства з кризового стану?
16. Якими законодавчими й нормативними документами регулюється процес санації підприємств в Україні?
17. Які види стратегічних можливостей підприємства найбільш важливо враховувати в умовах настання кризового стану?

Завдання до практичної роботи:

Завдання 1. Спрогнозувати ймовірність банкрутства підприємства, використовуючи Z-рахунок Альтмана, якщо сума запасів і витрат

становить 400 тис. грн., грошових коштів та дебіторської заборгованості – 500 тис. грн., виручка від реалізації продукції – 1500 тис. грн., прибуток – 500- тис. грн., нерозподілений прибуток – 40 тис. грн., ринкова вартість всіх акцій становить 1500 тис. грн., валюта балансу – 2,2 млн. грн.

Завдання 2. Чи обов'язково ліквідується підприємство після задоволення вимог кредиторів, якщо після реалізації його майна було отримано 3,5 млн. грн., а вимоги кредиторів становили: по оплаті праці – 100 тис. грн., по податках і зборах – 140 тис. грн., по витратах, пов'язаних з провадженням у справі про банкрутство – 60 тис. грн., по кредитах банків – 800 тис. грн., з іншої заборгованості – 1,5 млн. грн.

Завдання 3. Чи достатнім буде збільшення суми оборотних активів станом на кінець року у порівнянні з такими на початок року в 3 рази при збільшенні короткострокових зобов'язань у 1,5 разу задля того, щоб коефіцієнт загальної ліквідності наприкінці року відповідав нормативу, якщо оборотні активи підприємства станом на початок року становили 500 000 грн, а поточні зобов'язання були у 2 рази більші? Чому? Зробити розрахунки.

Завдання 4. Підприємство можна продати за 50,0 млн грн чи реструктурувати. Після реструктуризації прогнозується середньорічний чистий грошовий потік 2,50 млн грн. Середньозважена вартість капіталу – 15 %. Оберіть більш прийнятний варіант для подальшої діяльності підприємства, надайте відповідні рекомендації.

Тема 7. Встановлення цілей підприємства при вартісному управлінні бізнесом

1. Потенціал підприємства: сутність та теоретичні аспекти.
2. Підходи до формування потенціалу підприємства.
3. Загальна модель формування потенціалу підприємства.
4. Типи поведінки підприємства, обумовлені його потенціалом.
5. Конкурентоспроможність потенціалу підприємства та її рівні.
6. Управління потенціалом за вартісними критеріями. Оцінка вартості потенціалу підприємства.
7. Методика вартісної оцінки розміру складових елементів потенціалу підприємства.
8. Концепції оцінки потенціалу підприємства.

Загальні визначення за темою:

Потенціал підприємства – це максимально можлива сукупність активних, пасивних, явних та прихованих можливостей і альтернатив якісного розвитку соціально-економічної системи підприємства у

певному середовищі господарювання з урахуванням ресурсних, ситуаційних, структурно-функціональних, часових, соціокультурних та інших обмежень.

Стратегічний потенціал може розглядатися як взаємопов'язана сукупність ресурсів, які перебувають у розпорядженні підприємства та мають вирішальне значення для досягнення стратегічних цілей, для оцінки можливих меж функціонування підприємства в майбутньому, виходячи з прогнозованих умов зовнішнього середовища.

Класифікаційними ознаками видових проявів потенціалу підприємства є: об'єкт дослідження; рівень використання можливостей підприємства; сфера реалізації потенціалу; рівень ієрархії; функціональні ознаки.

Оптимальна структура потенціалу повинна мати мінімальну кількість компонентів, але разом з тим вони повною мірою повинні виконувати задані функції.

Потенціал підприємства виступає стратегічним ресурсом підприємства, що забезпечує йому стійкість у мінливому зовнішньому середовищі, та є джерелом формування конкурентної переваги і тому потребує постійного розвитку та вдосконалення.

Формування потенціалу підприємства є складним динамічним процесом, орієнтованим на максимальну взаємодію із зовнішнім середовищем, тому надзвичайно важливим є врахування зовнішніх факторів, які впливають на формування та розвиток елементів потенціалу.

Внутрішніми факторами впливу на формування потенціалу підприємства є: стратегія підприємства; знання, досвід, вміння і навички керівників та функціональних спеціалістів; принципи організації та ведення бізнесу, яких дотримуються власники та керівники підприємства; моральні цінності та організаційна культура.

Розрізняють такі типи поведінки підприємства, обумовлені його потенціалом: адміністративний, виробничий, конкурентний, інноваційний, підприємницький.

Конкурентоспроможність потенціалу підприємства – це комплексна порівняльна характеристика, яка відображає рівень переважання сукупності показників оцінки можливостей підприємства, що визначають його успіх на певному ринку за певний проміжок часу стосовно сукупності аналогічних показників підприємств-конкурентів.

В економічних наукових дослідженнях виділяють такі рівні конкурентоспроможності потенціалу підприємства: світове лідерство; світовий стандарт; національне лідерство; національний стандарт; галузеве лідерство; галузевий стандарт; пороговий рівень.

Потенціал підприємства являє собою реальну або ймовірну здатність виконати цілеспрямовану роботу. Успішно функціонуюча організація не тільки має поточні доходи, а й забезпечує розвиток усіх потенціалів.

Оцінка вартості потенціалу підприємства – це упорядкований, цілеспрямований процес визначення в грошовому виразі вартості об'єкта з урахуванням потенційного і реального доходу, який має місце в певний проміжок часу за умов конкретного ринку.

Функції оцінки і аналізу потенціалу дозволяють сформувати інформаційне поле для прийняття й реалізації управлінських рішень координувати функціональні сфери діяльності підприємства, стратегічні і поточні завдання управління для досягнення цілей функціонування й розвитку підприємства.

Моделювання внутрішніх факторів, що впливають на стан процесів формування й розвитку економічного потенціалу, дозволяє виділити найбільш істотні фактори й прогнозувати їх вплив у наступних періодах на результуючі показники діяльності підприємств.

Вартість бізнесу, що визначається, корелюється з метою оцінювання, що проводиться через саму вартість. Це спричинено тим, що різні цілі оцінювання передбачають пошук різного виду вартості.

Для підвищення вартості бізнесу, зокрема, необхідно: сформулювати довготривалі цілі бізнесу, уміти готувати і реалізовувати стратегію їх досягнення; удосконалювати систему бухгалтерського обліку і управління фінансами; оптимізувати корпоративну структуру (структуру володіння і контролю) і оподаткування; удосконалити процедури корпоративного управління і захисту прав інвесторів; створити сприятливий імідж компанії і торговельну марку; забезпечувати ліквідність коштовних паперів компанії і розширення доступу до фінансування й інвестицій.

Питання для самоконтролю:

1. Охарактеризуйте теоретичні підходи до визначення потенціалу підприємства?
2. Спроможності до яких дій і заходів є визначальними для формування стратегічного потенціалу підприємства?
3. Яким чином стан загального управління впливає на стратегічний потенціал підприємства?
4. Поясніть двоїстий характер терміну «потенціал підприємства».
5. Охарактеризуйте типи поведінки підприємства, обумовлені його потенціалом.
6. Охарактеризуйте особливості конкурентоспроможності потенціалу підприємства.
7. У чому полягає суть концепції вартісного оцінювання потенціалу підприємства?
8. Які види вартості розрізняють залежно від перспектив розвитку підприємства?
9. Наведіть класифікацію методів оцінки підприємства та його потенціалу.

10. Яка інформація використовується в процесі оцінки вартості потенціалу підприємства?

11. Які особливості характеризують конкурентоспроможність потенціалу підприємства?

12. Охарактеризуйте етапи процесу оцінки розвитку потенціалу підприємства.

13. Як характеризує зростання темп зростання? Як його обчислюють?

14. Які часткові стратегії включає загальна стратегія розвитку підприємства? Яке місце вона займає у функціональному підході до управління розвитком підприємства?

15. Охарактеризуйте фактори, що визначають стимулювання розвитку підприємства.

Завдання до практичної роботи:

Завдання 1. Оцінити конкурентоспроможність підприємства за допомогою зваженого рейтингу

Характеристика	Вагомість	Підприємство					
		А		В		С	
		Рейтинг	Зваж. рейтинг	Рейтинг	Зваж. рейтинг	Рейтинг	Зваж. рейтинг
Низькі витрати	0,35	3		1		2	
Ділова репутація	0,15	1		2		3	
Якість продукції	0,30	2		3		1	
Сервісне обслуговування	0,10	3		2		1	
Організація виробництва	0,10	2		1		3	
	1,00	х		х		х	

Завдання 2. Здійснити порівняльну характеристику стратегічного та оперативного управління потенціалом підприємства:

Характеристика	Оперативне управління	Стратегічне управління
Місія, призначення		
Об'єкт концентрації уваги менеджменту		
Врахування фактору часу		
Основа побудови системи управління		
Підхід до управління персоналом		
Критерій ефективності управління		

Завдання 3. Власник планує продавати свій бізнес через 3 роки за попередньою оцінною вартістю в 25 млн. грн. Чи достатнім для придбання бізнесу через 3 роки буде внесок у розмірі 18 млн. грн., якщо річна банківська процента ставка становить 15 %, а нарахування процентів відбувається щоквартально?

Завдання 4. Оцінити вартість земельної ділянки, використання якої за прогнозними даними забезпечує власнику отримання щорічного чистого операційного доходу в розмірі 600 тис. грн. протягом 4 років. Коефіцієнт капіталізації для подібних об'єктів нерухомості - 21 %. Поточна вартість продажу земельної ділянки в після прогнозного періоді - 400 тис. грн.

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

Таблиця - Підходи до оцінювання. Розподіл балів за контрольними точками та графік їх виконання

Тижні	1	2	3	4	Всього
Види контр. точок					
Робота на практичних заняттях	5	5	5	5	20

На практичних заняттях здобувач може отримати загалом 20 балів за виконання розрахункових задач та ситуаційних завдань.

Практичне завдання оцінюється в 5 балів – студент дав пряму і релевантну відповідь на поставлене питання з використанням обґрунтованого посилання на теоретичний матеріал; практичні, аналітичні та розрахункові завдання виконані і мета досягнута.

Практичне завдання оцінюється в 4-3 балів - студент зміг стисло формалізувати сутність проблеми за ситуацією; завдання в основному виконані і мета в цілому досягнута.

Практичне завдання оцінюється в 2 бали - студент проявляв ініціативність у роботі над проблемою, вмів вести дискусію; завдання не всі виконані і мета повністю не досягнута

Практичне завдання оцінюється в 0 балів - студент не проявляв ініціативності у роботі над проблемою; завдання не виконані, мета в цілому не досягнута.

Оцінку за виконані письмові завдання до конкретного практичного заняття можна оскаржити після перевірки та виставлення балів в онлайн-журналі впродовж трьох днів.

РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА

Базові:

1. Аранчій В. І., Томілін О. О., Дорогань-Писаренко Л. О. Фінансовий менеджмент : навч. посібник. РВВ ПДАУ. 2021. 300 с.
2. Бабій О. М., Малишко В. С., Пудичева Г. О. Управління вартістю підприємства : навч. посіб. Одеса : ОНЕУ, 2016. 207 с.
3. Возна М. Міжнародні стандарти оцінки: принципи, стандарти та правила / за ред. О. Драпіовського, І. Іванової ; пер. з англ. М. Возна. Київ : УКРелс, 2019. 118 с.
4. Глинська Г. Я. Напрямки оцінювання ринкової вартості підприємства як об'єкта для поглинання. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка»*. 2017. С. 28-32.
5. Гриценко О. А. Конспект лекцій з навчальної дисципліни «Управління вартістю бізнесу» (вибіркова) для студентів другого (магістерського) рівня вищої освіти галузі знань 07 «Управління та адміністрування» спеціальності 073 «Менеджмент» спеціалізації «Бізнес-адміністрування». Харків : Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого, 2019. 62 с.
6. Дмитрієв І. А., Кирчата І. М., Шершенюк О. М. Конкурентоспроможність підприємства : навчальний посібник. Харків : ФОП Бровін О. В., 2020. 340 с.
7. Економіка підприємства : підручник / за заг. ред. Л. Л. Ковальської, І. В. Кривов'язюка. Київ : Кондор, 2020. 700 с.
8. Єрофєєва Т. А. Підходи до оцінки вартості бізнесу: проблеми їх використання. *Економічні науки. Наукові записки*. 2017. Том 68. № 2. С.24- 31.
9. Зеліско І. М. З Управління фінансовою санацією підприємства : навчальний посібник. Київ : Київський університет імені Бориса Грінченка, 2016. 355 с
10. Кривов'язюк І. В., Пушкарчук І. М., Волинчук Ю. В. Капіталізації як основа динамічного розвитку підприємств. *Економічний форум*. 2017. № 1. С. 135–143.
11. Кривов'язюк І. В. Антикризове управління підприємством : навчальний посібник. 3-тє видання, доповн. і переробл. Київ : Видавничий дім «Кондор», 2020. 396 с.
12. Коваль І. Ф. Оцінка вартості компаній: методичні підходи та застосування. *Молодий вчений. Економічні науки*. 2017. № 4 (44). С. 667.
13. Комплексна оцінка вартості підприємства: монографія / за заг. ред. М. Г. Чумаченка. 2-ге вид. перероб. і доп. Харків : Фактор, 2008. 278 с.
14. Корягін М., Шевчук В. Теоретико-методологічні засади оцінки вартості підприємства. *Економіст*. 2012. No 10. С. 58–60.
15. Корягін М. В. Оцінювання вартості підприємства в системі бухгалтерського обліку : монографія. Львів : ТОВ «НВП «Інтерсервіс», 2012. 62 с.

16. Краснокутська Н. С., Коптева Г. М. Оцінка бізнесу : навч. посіб. для студентів економічних спеціальностей. Харків : НТУ «ХПІ», 2021. 229 с.

17. Круш П. В., Поліщук С. В. Оцінка вартості підприємства : навч. посіб. Київ : ЦНЛ, 2017. 265 с.

18. Кульбач Ю. О. Механізм управління вартістю підприємства. *Інвестиції: практика та досвід*. 2021. № 23. С. 82-86.

19. Пазинич В. І., Свистун Л. А. Оцінка об'єктів нерухомості : навч. посібн. Київ : Центр учбової літератури, 2012. 310 с.

20. Полтініна О. П. Управління вартістю підприємства : навчальний посібник. Харків : ХНЕУ ім. С.Кузнеця, 2017. 140 с.

21. Полтініна О. П. Підходи до формування та використання фінансових ресурсів в аспекті вартісно-орієнтованого управління підприємством. *Економіка, фінанси, право*. 2016. № 12/3. С. 38-42.

22. Старик Р. Я. Методологічні аспекти оцінки рівня інтелектуального капіталу. *Науковий вісник НЛТУ України*. 2010. № 20. С. 233–241.

23. Хаустова В. Є., Курочкіна І. Г. Оцінка вартості бізнесу суб'єктів господарювання (на прикладі металургійної галузі України) : моногр. Харків : Інжек, 2018. 268 с.

24. Храпкіна В. В. Оцінка бізнесу : навч. посіб. Київ, 2015. 320 с.

25. Яшкіна Н. В. Оцінка бізнесу: навчальний посібник. Київ : Алетра, 2010. 440 с.

Додаткові:

26. Амеліна О. В., Романенко О. А. Аудит проектів : навч. посібник. Київ : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2010. 348 с.

27. Астраханцева І. А. Фінансове моделювання вартості підприємств в невизначених економічних умовах. *Фундаментальні дослідження*. 2011. №4. С. 154-160.

28. Бачевський Б. Є., Заблодська І. В., Решетняк О. О. Потенціал і розвиток підприємства : навч. посіб. Київ : Центр учбової літератури, 2009. 400 с.

29. Березін О. В., Дуда С. Т., Міценко Н. Г. Управління потенціалом підприємства : навч. посібн. Львів : Вид-во «Магнолія 2006», 2011. 308 с.

30. Дергач А. В. Навчально-методичний посібник для підготовки до практичних занять та виконання самостійної роботи з дисципліни «Державні механізми антикризового управління» для студентів спеціальності 073 «Менеджмент» ОС «Магістр», ОП «Управління інвестиційною діяльністю та міжнародними проектами». Київ : НУБіП України, 2023. 282 с.

31. Економіка підприємства: магістерський курс : навч. посібник / А. І. Яковлев та ін. Харків, 2018. 515 с.

32. Єрмоленко О. А., Лисьонкова Н. М. Оцінка вартості бізнесу : конспект лекцій. Харків : УкрДУЗТ, 2021. 75 с.

33. Єрофєєва Т. А. Підходи до оцінювання вартості бізнесу: проблеми їх використання. *Економічні науки*. 2020. № 1. С. 25-30.

34. Ковалевська А. В. Конспект лекцій з дисципліни «Антикризове управління підприємством» для студентів 5 курсу заочної форми навчання ЦПО та ЗН освітньо-кваліфікаційного рівня «бакалавр» галузі знань 0305 – Економіка та підприємництво напрямку підготовки 6.030504 – Економіка підприємства та слухачів другої вищої освіти заочної форми навчання освітньо-кваліфікаційного рівня «спеціаліст» спеціальності 7.03050401 – Економіка підприємства (за видами економічної діяльності). Харків : ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2016. 140 с.

35. Кузьмин В. М. Основи економіки та організації виробництва : практикум. Івано-Франківськ : ІФНТУНГ, 2019. 61 с.

36. Кульбач Ю. О. Механізм управління вартістю підприємства. *Інвестиції: практика та досвід*. 2021. № 23. С. 82-86.

37. Лаврененко В. В. Проектування процесу забезпечення стратегічної результативності підприємств. *Проблеми економіки*. 2019. № 2. С. 108-118.

38. Методичні рекомендації для проведення практичних (семінарських) занять та самостійної роботи студентів з начальної дисципліни Управління потенціалом підприємства для студентів освітнього ступеня «магістр» денної та заочної форм навчання спеціальності 051 «Економіка» освітня програма «Бізнес-економіка» та спеціальності 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність» освітня програма «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність» / уклад.: О. Г. Денисюк, С. Ю. Бірюченко. Житомир : ЖДТУ, 2018. 50 с.

39. Методичні рекомендації до організації самостійної роботи, проведення практичних занять і виконання контрольної роботи з навчальної дисципліни «Потенціал і розвиток підприємства» (для студентів заочної форми навчання освітньо-кваліфікаційного рівня «бакалавр» спеціальності 073 – Економіка) / уклад. О. О. Воронков. Харків : ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2018. 61 с.

40. Мозенков О. Проблеми застосування вартісних показників для оцінки діяльності та прогнозування розвитку підприємств з корпоративними правами. *Економіст*. 2021. № 6. С. 54-59

41. Оцінка бізнесу та нерухомості : навч. посіб. / за заг. ред. В. Р. Кучеренко; уклад.: Я. П. Квач, Н. В. Сментина, В. О. Улибіна, А. В. Андрейченко. 2-ге видання. Одеса : Асторопринт, 2013. 235 с.

42. Оцінка потенціалу підприємства : конспект лекцій / укладачі: Є. В. Мішенін, О. М. Дутченко, Т. О. Семененко. Суми : Сумський державний університет, 2017. 113 с.

43. Оцінювання вартості бізнесу : Підручники : веб-сайт. URL: https://pidruchniki.com/1541010454116/ekonomika/otsinyuvannya_vartosti_biznesu (дата звернення 24.01.2025).

44. Панасовський Ю. В., Семененко Б. А., Теліженко О. М. Оцінка активів підприємства : навч. посіб. Суми : Університетська книга, 2009.

512 с.

45. Панасовський Ю. В., Семененко Б. А., Теліженко О. М. Оцінка активів підприємства : навч. посібн. Суми, 2013. 296 с. 40.

46. Сумець О. М. Стратегічний менеджмент : підручник. Харків : ХНУВС, 2021. 208 с.

47. Управління конкурентоспроможністю підприємства : навчальний посібник / Г. З. Леськів та ін. Львів : Львівський державний університет внутрішніх справ, 2022. 220 с.

48. Харів П. С., Карачка А. Ф. Економіка промислового підприємства : навчальний посібник. Тернопіль, 2021. 192 с.

49. Чирак І. М. Методичні рекомендації та тестові завдання з вивчення дисципліни «Аналіз та управління вартістю компаній». Тернопіль : ЗУНУ, 2023. 31 с.

50. Шевчук Н. В. Сучасні моделі оцінювання доданої вартості підприємства. *Стратегія економічного розвитку України*. 2018. №35. С. 271-277.

Web-ресурси:

51. Урядовий портал : веб-сайт. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/index> (дата звернення: 23.01.2025).

52. Державна служба статистики України : веб-сайт. URL: www.ukrstat.gov.ua (дата звернення: 25.01.2025).

53. Міністерство економічного розвитку і торгівлі України : веб-сайт. URL: <http://www.me.gov.ua> (дата звернення: 23.01.2025).

54. Міністерство освіти і науки України : веб-сайт. URL: <https://mon.gov.ua/> (дата звернення: 25.01.2025).

55. Національна комісія з цінних паперів та фондового ринку : веб-сайт. URL: <https://www.nssmc.gov.ua> (дата звернення: 20.01.2025).

56. Портал про менеджмент : веб-сайт. URL: <http://www.management.com.ua> (дата звернення: 25.01.2025).

57. Національна бібліотека України ім. Вернадського : веб-сайт. URL: www.nbuv.gov.ua (дата звернення: 25.01.2025).

58. Національна бібліотека України імені Ярослава Мудрого : веб-сайт. URL: <https://nlu.org.ua/> (дата звернення: 24.01.2025).

59. Research4life : веб-сайт. URL: <https://portal.research4life.org/> (дата звернення: 25.01.2025).

60. Інституційний репозитарій ТОВ «ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «МЕТІНВЕСТ ПОЛІТЕХНІКА» : веб-сайт. URL: <https://dspace.mipolytech.education/home> (дата звернення: 25.01.2025).

61. Центральна державна науково-технічна бібліотека гірничо-металургійного комплексу України : веб-сайт. URL: <http://cgntb.dp.ua/> (дата звернення: 22.01.2025).

Навчально-методичне видання

**Юлія Володимирівна ТЕРЕШКО
Вікторія Володимирівна ШЕХОВЦОВА**

**ВАРТІСНЕ УПРАВЛІННЯ БІЗНЕСОМ: ДОСЛІДЖЕННЯ ТА
ПРАКТИКА:**

**методичні рекомендації
до виконання практичних завдань**

самостійне електронне мережеве видання

Публікується в авторській редакції